

Bústaðir

Hvussu stórir er bústaðartørvin?

Fyri arbeiðsbólkin hevur tað havt stóran týðning at fáa eina hilling á, hvussu stórir er bústaðartørvin á nýggjum bústøðum veruliga er. Í almenna rúminum og í fjølmíðlum fyllir “bústaðaneyð” nógv, men hava vit veruliga eina bústaðaneyð í Føroyum? Og um so er, hvat slag av bústaðaneyð er talan so um? Samstundis hevur hetta kanska víst seg at vera truplasti partur av arbeiðstilgongdini, tí vitanin um føroyska bústaðaneyð er spjadd og sum heild ikki nøktandi. Vit mangla grundleggjandi upplýsingar um:

- Hvussu nógvir bústaðir eru kring landið í Føroyum,
- hvussu nógvir tómir

- bústaðir eru, lutfallið millum eigara- og leigubústaðir o.s.fr.,
- vøksturin í útboðnum, og
- miðal húskisstødd.

Grundað á hetta, kann arbeiðsbólkurin ikki við vissu staðfesta, at tað er eitt bústaðatrot í Føroyum – tó at tað tykjust vera ábendingar um tað.

Arbeiðsbólkurin hevur skilt, at tað í næstum verður farið undir at skipa eina føroyska býlisskrá, sum fer at geva myndugleikum o.ø. yvirlit yvir omannevndu viðurskifti. Hetta er at fegnast um.

(Brot úr frágreiðingini um bústaðarpolitisk átøk, 6. mars 2020)

Hvussu nógv virksemini er í gongd?

Í dag, umleið eitt ár seinni, ber tó til at staðfesta, at fleiri av stóru verkætlanunum, ið sambært frágreiðingini skuldu verða lidnar í 2020, ikki kunnu væntast at verða lidnar fyrr enn um nøkur ár. Teirra millum kunnu nevntast verkætlanirnar hjá Bústøðum, Óðinshædd II (70 íbúðir) og Berjabrekka III (38 íbúðir). Verkætlanina, Dalavegur (36-48 íbúðir), hevur Bústaðir í lötuni ikki figging til.

Hetta kundi bent á, at eftir dragið síðani 2014 er munandi størri enn tær omanfyri nevndu 600 bústaðaeindirnar.

Sambært nýggjum upplýsingum frá Tórshavnar kommunu, sum arbeiðsbólkurin hevur fingið útflýggjað til hesa frágreiðing, fara tað í 2022 at vera 1200 fleiri bústaðir í Tórshavnar kommunu samanborið við 2018. Talið fevnir um ítøkiligar byggiverkætlanir og útstykingar, sum annaðhvørt eru gjørdar ella verða gjørdar í næstum.

Hetta er tó treytað av, at tað verður bygt á øll grundøkini, sum annaðhvørt eru ella verða útstykkjað, og at tíðarætlanir fyri stórar verkætlanir – eitt nú hjá Bústøðum – fara at halda. Hóast fleiri almennar og privatar byggiverkætlanir verða lidnar í næstum, verða nýggjar verkætlanir framvegis settar í gongd, og ongar greiðar

ábendingar eru um, at ein stórir partur av arbeiðsmegini í næstum verður tøk til bústaðabygging.

Tó vísir uppperðin, at nógv virksemini er í gongd í lötuni, og at útboðið í Tórshavnar kommunu fer at økjast munandi komandi árin.

Sum tað sæst í fylgiskjali 8, er nógv virksemini eisini í gongd aðrastaðni kring landið. Í Klaksvík verður arbeitt við útstyking til 20 sethús og 13 íbúðir. Í Runavíkar kommunu verða til og við 2020 planerað 87 grundstykkir til sethús og 7 stórir grundstykkir til uml. 30-50 íbúðir.

Samanumtikið eru tað ábendingar um, at bústaðabyggingin ikki hevur megnað at fylgt við fólkaøkstrinum seinastu árin. Um verandi vøkstur upp á 1,68 % um árið heldur fram, fer fólkatalið at hækka við uml. 1750 íbúgvum afturat komandi tvey árin. Bara hetta fer at hava við sær ein øktan tørv upp á uml. 700 bústaðaeindir. Ein so stórir fólkaøkstur er tó treytaður av, at verandi hákonjunkturur heldur fram komandi árin, og undir øllum umstøður eru útlit fyri, at munandi fleiri bústaðir og grundstykkir verða tøk komandi 2-3 árin.

(Brot úr frágreiðingini um bústaðarpolitisk átøk, 6. mars 2020)

MANGLA LEIGU

– Vit mangla at fáa leigubýlistuðul í Føroyum. Um tað hevði verið gjørt, so hevði ein partur av trupulleikunum við bústaðarneyðini verið loystur, sigur Elin Hentze, forkvinna í áhugafelagnum Búgva

FRANTS JENSEN

FRANTS@SOSIALURIN.FO

Elin Hentze, sum eisini var við í arbeiðsbólkinum, sum skrivaði frágreiðingina um bústaðarpolitisk átøk, ið varð lögð fram fyri einari viku síðani, vísir á, at bústaðarstøðan ofta er serliga trupul hjá teimum, ið eru láglønt.

– Í Danmark er skipanin við leigubýlistuðli galdandi. Tað er tó ikki soleiðis, at ein og hvør kann fáa leigubýlisstuðul, men hugt verður eftir leigukostnaðinum, talið av vaksnum í húskinum, og samlaðu inntøkuni. Til dømis hevði ein láglønt einlig mamma við trimum, fyra ella fimm børnum kunna fingið stuðul til leigubústað. Í Føroyum hevði ein partur av bústaðarneyðini verið loystur, um summar familjur høvdu kunnað fingið leigubýlistuðul at goldið ein part av leiguni við, sigur Elin Hentze. Vanliga er slíkur leigubýlisstuðul galdandi bæði fyri almenna og privata leigu.

Oddagongufólk

Elin Hentze í Havn er ímyndin og eitt av oddagongufólkunum hjá teimum, ið hava stríðst fyri øðrvísi og biligari bústaðarmøguleikum.

23. februar í 2017 stovnaði hon kjakbólkin “Fjølbroyttari bústaðarmøguleikar í Føroyum” á Facebook, og triggjar mánaðir seinni saman við øðrum áhugafelagið Búgva, sum hevur facebookbólkin “Búgva – Limir”, har kunning um virksemini hjá Búgva finst. Síðani tá hevur Búgva eisini stovnað ein ungdómsból, “Búgva – Ung”. Harumframt er bólkurin “Tak-Átøk” spróttin úr Búgva, men hetta er ein sjálvstøðugur bólkur fyri tey, sum kundu hugsað sær at arbeitt meiri miðvíst við ymiskum átøkum fyri at betra um bústaðarviðurskiftini í Føroyum.

Fleiri flutt av landinum

Elin Hentze hevur verið nógv frammi, tá ið tað ræður um at vísa á tørvin hjá teimum, ið hava trupult við at fáa tak yvir høvdið, antin tí, at tað eingir bústaðir eru til taks, ella tí at verandi bústaðir eru ov dýrir – bæði sethús og leigubústaðir.

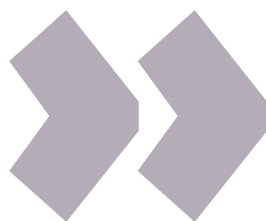
– Fleiri av teimum, ið luttaka í kjakbólkinum, eru flutt av landinum, hesi trý árin, bólkurin hevur verið. Hetta vegna væntandi bústaðarmøguleikar, tó at tey kundu ynskt at verið verandi í Føroyum. Summi sita eisini uttanlanda og leingjast heim. Tað eru eisini tey, ið ynskja at búgva í Havn, men ikki fáa nakað at búgva í, og so búgva tey aðrastaðni í landinum. Men eisini kring landið er trupult at finna ein bústað, sigur Elin Hentze.

Í so dýrt

Hon er glað um, at Bústaðir hevur gjørt leigubúðir bæði í Havn og ymsastaðni kring landið.

– Tað eru gott, at tað eru komnir aðrir bústaðarmøguleikar gjøgn-um Bústaðir enn vanlig sethús og leigubúðir í privatum kjallarum. Hetta er eitt ynski hjá nógvum fólki, sigur hon.

– Bústaðir byggja góðar bústaðir, men fleiri av bústøðunum eru ov dýrir fyri láglønt. Tí er tað gott,

Tað gongur ov seint, og tað blíva við at vera langir bíðilistar.

at Bústaðir nú royna at byggja biligari, millum annað við at endurnýta byggisnið kring landið, og við eitt nú at nýta modulbyggjarí. Men undir øllum umstøðum, so er neyðugt at vit fáa sett í verk leigubýlisstuðul, tí tað er eitt mark fyri, hvussu biligt teir kunnu byggja, uttan at tað gongur út yvir góðskuna, sigur hon.

Og so tekur tað eisini ov drúga tíð.

– Tað gongur ov seint, og tað blíva við at vera langir bíðilistar. Tí er alneyðugt, at Bústaðir kann fáa móguleika fyri at byggja fleiri bústaðir, sigur hon.

Ynskja at leiga – tí ikki ráð at eiga

Hon vísir á, at tað eru fleiri, ið ongantíð fara at hava ráð at eiga sítt eigna heim.

– Tað eru fleiri, ið ikki hava ráð til tað, og eisini onnur sum veruliga ynskja at sleppa at leiga, tí so sleppa tey millum annað